

การบริหารการศึกษา แนวคิดและทฤษฎีภาวะผู้นำ Leadership Concepts and Theories

LEADERSHIP

เหมาะสำหรับ :

- ผู้ประกอบวิชาชีพครู
- ผู้บริหารสถานศึกษา
- ผู้บริหารการศึกษา
- ศึกษานิเทศก์
- อาจารย์และนักศึกษา
ระดับปริญญาโท-เอก
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
- ผู้สนใจทั่วไป

สุวิทย์ ภาณุจारी

**การบริหารการศึกษา
แนวคิดและทฤษฎีภาวะผู้นำ
LEADERSHIP CONCEPTS AND THEORIES**

การบริหารการศึกษา

แนวคิดและทฤษฎีภาวะผู้นำ

Educational Administration

Educational Administration Leadership Concepts and Theories

เหมาะสำหรับ:

- ผู้ประกอบวิชาชีพครู
- ผู้บริหารสถานศึกษา
- ผู้บริหารการศึกษา
- ศึกษาพิเศษ
- อาจารย์และนักศึกษา
ระดับปริญญาโท-เอก
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
- ผู้สนใจทั่วไป

สุวิทย์ ภาณุจारी

การบริหารการศึกษา: แนวคิดและทฤษฎี ภาวะผู้นำ

ผู้เขียน: รองศาสตราจารย์ ดร.สุวิทย์ ภาณุจारी

ISBN (e-book): 978-616-626-962-8

พิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. 2568

จำนวนหน้า: 52 หน้า

สงวนลิขสิทธิ์ตามกฎหมาย

จัดพิมพ์โดย:

รองศาสตราจารย์ ดร.สุวิทย์ ภาณุจारी
27 ซอยเพชรเกษม 48 แยก 31 ถนนเพชรเกษม
แขวงบางด้วน เขตภาษีเจริญ จังหวัดกรุงเทพมหานคร
10160 โทร. 08 6406 9016

ราคา: 49 บาท

คำนำ

หนังสือเรื่อง “**การบริหารการศึกษา: แนวคิดและทฤษฎีภาวะผู้นำ**” เล่มนี้ เขียนขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้ประกอบวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา ศึกษาวิเคราะห์ อาจารย์และนักศึกษาระดับปริญญาโท-เอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา และผู้สนใจทั่วไป ได้ศึกษาเรียนรู้และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารการศึกษาและการทำวิจัยได้

ในหนังสือเล่มนี้ มีประเด็นเนื้อหาสาระสำคัญสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ซึ่งแบ่งออกได้ 2 ตอน ได้แก่ (1) แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำ และ (2) ทฤษฎีภาวะผู้นำ

การศึกษาเรียนรู้เรื่อง “**การบริหารการศึกษา: แนวคิดและทฤษฎีภาวะผู้นำ**” และนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารการศึกษาและการทำวิจัยถือว่าเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่ง เพราะจะเป็นประโยชน์ในการบริหารการศึกษาและนำองค์การไปสู่ความสำเร็จ

ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือเล่มนี้จะเป็นแหล่งแห่งความรู้หรือสารสนเทศด้านการทำความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีภาวะผู้นำ ซึ่งเป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหารการศึกษาและผู้สนใจทั่วไป

สุวิทย์ ภาณุจारी
หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชานวัตกรรมการบริหารการศึกษา
วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

สารบัญ

คำนำ สารบัญ	หน้า ค ง
ตอนที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำ	1
1.1 ความนำ	1
1.2 แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำ	1
1.2.1 ความหมายของภาวะผู้นำ	2
1.2.2 ผู้นำกับผู้บริหาร	2
1.2.3 การพัฒนาภาวะผู้นำ	4
1.3 แนวคิดรูปแบบภาวะผู้นำของ Malcolm Baldrige	5
1.3.1 ความหมายของรูปแบบภาวะผู้นำของ Malcolm Baldrige	5
1.3.2 องค์ประกอบหลักของรูปแบบภาวะผู้นำตามแนวคิดของ Malcolm Baldrige	6
1.4 บทสรุป	13
ตอนที่ 2 ทฤษฎีภาวะผู้นำ	14
2.1 ความนำ	14
2.2 ทฤษฎีภาวะผู้นำ	15
2.2.1 ทฤษฎีภาวะผู้นำเชิงคุณลักษณะ	15
2.2.2 ทฤษฎีภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรม	17
1. การศึกษาของมหาวิทยาลัยไอโอวา	17
2. การศึกษาของมหาวิทยาลัยโอไฮโอ	18
3. การศึกษาของมหาวิทยาลัยมิชิแกน	20
4. การศึกษาของกลุ่มที่มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด	20
2.2.3 ทฤษฎีภาวะผู้นำตามสถานการณ์	21
1. ทฤษฎีภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของ Fiedler	21
2. ทฤษฎีภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของ Hersey and Blanchard	22
3. ทฤษฎีวิถีทาง-เป้าหมายของ House	24
2.2.4 ทฤษฎีภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน	26
2.2.5 ทฤษฎีภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพ	28
2.2.6 ทฤษฎี X และทฤษฎี Y (ทฤษฎีการจูงใจ) ของ McGregor	31

2.2.7 (ทฤษฎี) ดาข่ายการบริหาร ของ Blake และ Mouton	32
2.2.8 ทฤษฎี 3 มิติของ Reddin	37
2.3 บทสรุป	42
บรรณานุกรม	44
ประวัติผู้เขียน	47

ตอนที่ 1

แนวคิด เกี่ยวกับ "ภาวะผู้นำ"

1.1 ความนำ

แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำ หมายถึง คุณสมบัติ ทักษะ และพฤติกรรมที่ผู้บริหารสถานศึกษาควรมี เพื่อนำพาองค์กรให้บรรลุเป้าหมายในการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ โดยเน้นที่การสร้างแรงบันดาลใจ การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ดี การพัฒนาบุคลากร และการสร้างความร่วมมือกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ในตอนที่ 1 นี้ จะนำเสนอสาระสำคัญของแนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 2 แนวคิดหลัก ได้แก่ (1) แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำ และ (2) แนวคิดรูปแบบภาวะผู้นำของ Malcolm Baldrige โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1.2 แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำ

ผู้นำมีความสำคัญต่อผู้ตามเป็นอย่างมาก ถ้าผู้นำดีและนำผู้ตามไปในทิศทางที่ถูกต้อง จะทำให้ผู้ตามประพฤติปฏิบัติไปในทางที่ถูกต้องด้วย แต่ตรงกันข้าม ถ้าผู้นำไม่ดีและนำผู้ตามไปในทิศทางที่ไม่ถูกต้อง ก็จะทำให้ผู้ตามประพฤติปฏิบัติไปในทางที่ไม่ถูกต้องด้วย ดังนั้น ผู้นำที่นำผู้ตามไปในทิศทางที่ถูกต้อง จึงมีความสำคัญ เพราะจะส่งผลต่อผู้ตามที่จะไม่ประพฤติปฏิบัติที่ผิดทางหรือออกนอกกลุ่มนอกทาง นอกกฎหมาย นอกกรอบแห่งระเบียบวินัย ดังคำกล่าวที่ว่า "ถ้าหัวไม่ส่าย หางก็จะไม่กระดิก" ซึ่งหมายถึง ผู้ที่เป็นผู้นำ หรือผู้ที่มีอำนาจในการตัดสินใจ หากไม่เคลื่อนไหว ไม่สั่งการ หรือไม่มี